

10

oktober

11

november 2022

DOOPS GEZIND HAARLEM

No (Still) Life To Waste

Lukas Göbel in Fotogalerie De Gang

foto: Lukas Göbel

van de redactie

Lukas Göbel komt weer terug in Fotogalerie De Gang. In 2008 ging hij op verzoek van Doopsgezind Haarlem naar Pakantan (Sumatra). In 2015 waren hij en Theo Captein mee met de bedrijfsleider van Jansje, Claudia Stefanutto, naar Nepal. In 2018 portretteerde hij, ook al samen met Theo, de Jansjes. En nu iets geheel anders. Kort samengevat: 'stilleven van afval'. Lees het artikel van Anke van der Meer.

We starten een nieuwe serie: **pastoraat maar dan anders**. Te beginnen met een van de pastores uit het Spaarne Ziekenhuis, Frans Bossink. Jet van Vrede tekent ervoor.

In de doopsgezinde kerk is er wat betreft het personeelsbestand veel veranderd. In dit nummer van Doopsgezind Haarlem stellen we maar liefst **5 nieuwe medewerkers** aan uw voor. Alleen met hun voornamen, dat vinden de meesten wel zo prettig. Natuurlijk zijn er weer de vertrouwde rubrieken: kerkdiensten, thuis tips, onder de loep en poëzie is een daad. De column van Bart Stobbelaar heette altijd TEE (*Theological Education by Extension*) maar is nu omgedoopt tot 'verhaal-taal'. Hij begeleidt ook een groep mensen die met elkaar via de methode TEE de bijbel bestudeert (zie zijn column op p. 15).

En dan tot slot een foto-impressie van de ontmoetingslunch gepresenteerd door de nieuwe dominee Daniel Serrano-Bernal ter ere van de **Vredesweek**. Smakelijk eten.

door
Daniel Serrano-Bernal

Proberen het anders-zijn te helen

Ik wil twee zaken onder de aandacht brengen die te maken hebben met de presidentiële inauguratie van de verkozen president en vice-president van Colombia.

Zoals u kunt zien op bijgaande foto, zijn er veel mensen bijeen in een cirkel met meerdere elementen. Deze cirkel vertegenwoordigt een deel van de talrijke voorouderlijke spiritualiteiten die in Colombia bestaan. Verschillende *pueblos* (volkeren) deden een beroep op de nieuwe regering die die dag aanwezig was om hen te zegenen. Ze vroegen om respect en erkenning van etnische diversiteit. Zij deelden voorouderlijke dranken, voedsel, woorden en muziek in deze inter-spirituele ontmoeting. De dag erna heeft de vice-president mensenrechtenactiviste Francia Márquez Mina, de eed afgelegd:

Ik zweer bij God en bij het volk dat ik de grondwet en de wetten van Colombia getrouw zal naleven. Ik zweer ook ten overstaan van mijn voorouders tot waardigheid een gewoonte wordt.

De eed biedt een mogelijkheid om te werken aan gerechtigheid en vrede, aan waardigheid. Nu wil ik een verband leggen tussen twee bijbelteksten, Lucas 12:54-56 en Lucas 22:47-53. In de eerste vraagt Jezus ons dat wij, zoals wij de wolken weten te lezen, ook onze werkelijkheid lezen. In de tweede tekst, wanneer Jezus gearresteerd wordt en Petrus de dienaar van de priester een oor afsnijdt, zegt

Jezus: 'Niets meer van dit alles!', en geneest de gewonde. Deze handelingen nodigen ons uit om ons te ontwapenen zoals Jezus deed met Petrus en te werken aan de genezing van anderen. We hoeven niet alleen vijanden te hebben of iemand die gewelddadig op ons afkomt om hen te genezen, zoals we hier in de scène zien; we kunnen ook helpen in het genezingsproces van die persoon die ik niet ken. Ik kan werken ten behoeve van de genezing van de ander.

respect en erkenning van etnische diversiteit

De woorden en daden van Jezus in Lucas 12 en 22, vermengd met de eed van Francia Márquez, is een grote uitdaging voor de mensheid. Proberen het anders-zijn te helen wanneer mensen wonden oplopen vanwege hun huidskleur, hun genderidentiteit, nationaliteit, spiritualiteit, politieke stellingname, seksualiteit, de sociale klasse waarin ze zijn opgegroeid, en nog veel meer. Amen •

kerkdiensten

zondag 2 oktober
Kleine Vermaning H. Schram

zondag 9 oktober
Grote Vermaning Alex Noord

zondag 16 oktober
Kleine Vermaning Akke Klara Thimm

zondag 23 oktober
Grote Vermaning Jan-Willem Stenvers

zondag 30 oktober
Grote Vermaning Christien Duhaux

aanvang 10.30 uur,
tenzij anders vermeld

zondag 6 november
Grote Vermaning
geen dienst maar programma met Urban Trail
Kleine Vermaning Alex Noord

zondag 13 november
Grote Vermaning

zondag 20 november laatste zondag
Grote Vermaning Alex Noord, Daniel Serrano-Bernal & Lineke van Welt

zondag 27 november
Grote Vermaning Alex Noord

zondag 4 december
Kleine Vermaning

adressen
Grote Vermaning
Frankestraat 24, 2011 hv Haarlem
Kleine Vermaning
Postlaan 16, 2101 ve Heemstede

De diensten zijn te volgen via zoom.
Log in: meeting id: 933 7096 3269
passcode: 745563. Graag video uitzetten als je de dienst volgt.

Zie ook www.doopsgezindhaarlem.nl

door **Jet van Vrede**

Ondersteuning broodnodig

We beginnen met een nieuwe serie over geestelijke verzorging. Bij kerken is daar vanzelfsprekend veel aandacht voor. Maar mensen die niet bij een geloofsgemeenschap zijn aangesloten en die plotseling in een levenscrisis belanden of die voor een heel lastige taak staan, hebben soms ook baat bij geestelijke verzorging.

Frans Bossink

In het eerste nummer van 2021 schreven we al over straatpastoraat, bij Stem in de Stad. We pakten het thema nu weer op met ziekenhuispastoraat en gaan in de volgende nummers andere vormen verkennen. Toen ik vragen bedacht voor een interview met een ziekenhuispastor realiseerde ik me dat het een onderwerp is dat heel dicht bij de moeilijkste periodes van mijn leven komt.

bidden

Zo'n 95 jaar geleden hadden de kinderartsen van de Maria-stichting aan de Kamperlaan mijn vader, die net geboren was, als niet meer te redden opgegeven. De zieken-

verpleegsters Franciscanessen weigerden daarin mee te gaan. Ze bleven goed voor hem zorgen en vooral veel bidden. Voor mijn oma was dat verwarrend, maar ook een enorme steun. Kwam het door God dat ze haar kindje uiteindelijk weer mee naar huis kon nemen? Ze is er in ieder geval niet gelovig door geworden en drong er bij mij op aan het bij twee kinderen te houden.

Mijn vader heeft drie kernegezonde achterkleinkinderen en het vierde is op komst. Voor baby's die in het hier en nu met eenzelfde probleem geboren worden, is de remedie, een operatie, niet meer zó spannend.

geestelijke verzorging

Bij het Spaarne Gasthuis is geestelijke verzorging inmiddels een van de specialismen, met een team van zes medewerkers. De langste staat van dienst heeft Frans Bossink. Hij is rooms-katholiek theoloog. Na vijf jaar parochiepastoraat is hij naar het ziekenhuis overgestapt. Andere teamleden zijn geworteld in het humanisme, het protestantisme of de islam. In principe wordt begeleiding aangeboden onafhankelijk van iemands levensbeschouwelijke achtergrond, tenzij de patiënt een uitdrukkelijke voorkeur heeft. Waar mensen met een westerse achtergrond meestal uitgaan van medische feitelijkheden (uw dierbare heeft een verwaarloosbare kans dit te overleven) gaan mensen uit andere culturen er vaak vanuit dat de vraag of iemand overleeft in Gods hand ligt. Daarom geeft collega Fatma Katirci cursussen cultuursensitiviteit aan personeelsleden

van het Spaarne Gasthuis. Een van de onderwerpen die daarin aan bod komt, is de vraag hoe je je woorden kiest als je met een patiënt of diens familie het stopzetten van een behandeling wilt aankaarten. Het team werkt groten-deels voor mensen die in Hoofddorp of Haarlem-Zuid zijn opgenomen, maar soms zijn er ook poliklinische contacten. En daarnaast geven ze onderwijs aan andere zorgverleners over ethiek en over hoe je aandacht kunt geven aan levensvragen.

zorgstraat

Frans Bossink vertelt dat het bij veel opnames gaat om een routine-ingreep via een zogenaamde zorgstraat. Een staaroperatie, een gynaecologische ingreep, nieuwe knie of hartklep gaan volgens een strak schema. Het overkomt je. Het personeel werkt efficiënt, je praat wat met je lotgenoten en bent vaak dezelfde of de volgende dag alweer thuis. Daar kun je van de schrik en emoties bijkomen. Maar het is niet altijd voorspelbaar hoe een opname gaat verlopen bij acute opnames bijvoorbeeld, of als een patiënt met een gehavend lichaam of een chronische ziekte verder moet leven, of als duidelijk wordt dat de patiënt niet meer beter gaat worden. Dan komt er plotseling een rouwproces op gang.

uitlaatklep

Als een arts ziet dat een patiënt of naaste piekert of in zichzelf zit opgesloten, kan die contact met een geestelijk

verzorger voorstellen, legt Bossink uit. Die biedt vervolgens tussen alle medische en verzorgende handelingen door een gesprek aan. Door te luisteren en vragen te stellen probeert hij/zij de zorgvragers een uitlaatklep te bieden, zodat ze in de chaos waar ze in terecht zijn gekomen woorden kunnen geven aan wat hen overkomt en daar een verhaal van kunnen maken zodat ze zichzelf een beetje kunnen terugvinden. Waar iemand dan zijn/haar geestkracht kan aanboren, is in zo'n verwarrende tijd best een lastige vraag. Het is een kwestie van aftasten of iemand concrete bronnen heeft, zoals een levensovertuiging, waardoor je extra instrumenten kunt gebruiken: verhalen of rituelen. Muziek kan daar bijvoorbeeld ook een rol bij spelen. De geestelijk verzorger helpt bij de zoektocht naar veerkracht, het besef van de patiënt waar hij of zij voor leeft, wat zin geeft. Bij de opdracht: blijf bij jezelf, kom bij jezelf. Ja, en voor sommigen is dat een ontdekkingsreis.

Dat bidden van die nonnen voor mijn vader was dus een ritueel. Het hielp mijn oma met het houden van hoop. Tien jaar geleden hielp het bidden van vrienden mijn partner, die een nieuwe hartklep kreeg. De aanloop voor zo'n ingreep is lang en enerverend. Hij was atheïst maar vond het geweldig dat die biddende vrienden er voor hem waren. •

- spaarnegasthuis.nl/specialisme/geestelijke-verzorging
- www.volkskrant.nl/cs-b18c116a

Toekomst

Habitat for Humanity is een organisatie die zich wereldwijd inzet voor (betere) huisvesting. Habitat heeft sinds haar oprichting meer dan 39 miljoen mensen in 70+ landen geholpen aan een huis en een toekomst.

Als Doopsgezind Haarlem zijn we al lange tijd verbonden met Habitat. Zo zijn er in het verleden onder meer bouwreizen naar Roemenië en Malawi georganiseerd. Ook zijn er diverse doopsgezinde fondsen die Habitat ondersteunen voor projecten in Oeganda en Indonesië.

noodhulp

De afgelopen jaren heeft Habitat geen reizen kunnen organiseren, uiteraard door de corona-situatie, maar sinds begin september worden die weer voorzichtig opgestart. Bijvoorbeeld naar Roemenië waar Habitat, net als in Polen en Hongarije, veel noodwerk doet voor Oekraïense vluchtelingen. Noodhulp die startte met de eerste opvang in tenten en hotels en het uitdelen van hulpgoederen, maar zich nu vooral richt op onderdak voor de middellange termijn. Zo maakt Habitat leegstaande bedrijfspanden en ongebruikte slaapzalen op de campus van de universiteit bewoonbaar om zo gezinnen een veilige plek te bieden waar ze hun leven weer op kunnen pakken.

praat mee

Op zondagmiddag 6 november komen medewerkers van Habitat vertellen over de projecten die 'doopsgezind' ondersteund worden en over het werk in de buurlanden van Oekraïne. Daarnaast willen we met elkaar kijken, of er interesse en enthousiasme is om volgend voorjaar een bouwreis naar Roemenië op te zetten. •

door **Johan Tempelaar**

zondag 6 november

15.00 uur – inloop

15.30 uur – presentatie

16.30 uur – napraten met drankje
& hapje

fotogalerie
De Gang

Lukas Göbel No (Still) Life To Waste

door **Anke van der Meer**

De vaste bezoeker van Fotogalerie de Gang zal Lukas Göbel kennen als portretfotograaf. Voor De Wereld van Jansje portretteerde hij eerder de medewerkers in de stijl en sfeer van Frans Hals. Die serie is als onderdeel van de vaste collectie te bewonderen op de Verdieping, de vide boven De Gang.

15 oktober → 6 januari

Stillevenens van afval geven stof tot nadenken

Lukas Göbel aan het werk

Dat Lukas fotograaf zou worden, wist hij al vroeg. Na een baantje bij Madame Tussaud waar hij toeristen portretteerde met een wassen beeld naar keuze en werk in een fotowinkel, werd hij op zijn 22e assistent bij een industrieel fotograaf. "s Ochtends kwam een grote doos met spullen binnen die gefotografeerd moest worden. Mijn baas gaf mij dan de opdracht om een compositie te maken.' In de avonden volgde Lukas les aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag. 'Overdag leerde ik alle fotografische technieken tijdens mijn werk, en 's avonds volgde ik vakken als kunstgeschiedenis die mijn blik verruimden.' Na zijn afstuderen ging Lukas de boer op met zijn werk. Zo kwam hij in contact met Marloes Krijnen, voormalig directeur van de World Press Photo en later directeur van FOAM. Zij had interesse om hem onder te brengen in haar agentschap. Via haar kwam een jarenlange samenwerking met *Volkskrant Magazine* tot stand. Voor het magazine maakte Lukas portretten van Tommy Hilfiger tot Elco Brinkman, en van Boudewijn de Groot tot Nick en Simon.

een nieuw verhaal

Lukas' huidige serie is van heel andere orde, en behoorlijk persoonlijk. Tijdens de coronaperiode vielen veel opdrach-

ten weg, maar Lukas' brein werkte door. 'Ik zat in mijn studio en zag hoe een stapel gebruikte koffiefilters vlekken maakten op het aanrecht. Vanuit een soort introspectie begon ik van die filters stillevenen te maken. Mijn hoofd staat nooit stil, maar bij het maken van deze stillevenen had ik een enorme focus. Heel prettig was dat. Het greep bovendien terug op de composities die ik vroeger als assistent van de industrieel fotograaf moest maken.'

Honderden gebruikte koffiefilters viste hij uit de prullenbak en evenzoveel foto's maakte hij daarvan, met iedere keer een andere compositie. Van de filters maakte hij een toren van Pisa. Ineens zag hij dat de pakken havermelk op een soort bouwblokken leken, dus die voegde hij toe. Daarna kwamen de melkdoppen. Links miste nog wat dus daar hing hij theezakjes, net zolang tot het beeld goed was. 'Het is als het maken van muziek, je voelt als de compositie klopt.' Emeritus-predikant van Doopsgezind Haarlem, Herman Heijn, met wie Lukas inmiddels een vriendschapsband heeft opgebouwd, zei: 'Jij geeft nieuw leven aan spullen die je redt van de vuilnisbelt, en daar maak je een nieuw verhaal mee.'

Tijdens dit proces van creëren gebeurde er ook iets op een ander niveau. Lukas begon zich af te vragen wat eigenlijk

de betekenis is van afval en van de snelheid waarmee we iets tot afval reduceren. Hij besloot om al zijn afval te recyclen tot composities om zo op een circulaire manier kunst te maken. Zo is er in de expositie een stilleven van bananenschillen. 'De koelkast ruikt nog steeds naar overrijpe banaan', lacht Lukas. Er zijn stillevenen van PET-flessen, van snijbloemen, van lege flessen.

wat is afval?

Het dubbelbeeld met de twee peren en de vlinders ontstond bij toeval. Lukas was in Frankrijk op bezoek in het huis van zijn ouders. In de tuin stond een perenboom waarvan een deel van het fruit al rijp was en op de grond was gevallen. 'Die verrotte peren, dat vinden vlinders heerlijk', vertelt Lukas. 'Ik zat er naar te kijken en dacht: 'Dit moet ik vastleggen.' Met wat lakens bouwde hij een setje. Om niet teveel op te vallen deed hij een laken over zijn hoofd, en ging klaar zitten om af te drukken. Maar wat gebeurde er? Helemaal niks! Lukas: 'Ik heb daar uren gezeten. De vlinders waren overal waar ik keek behalve op de twee peren die ik had klaargezet. Uiteindelijk ging één vlinder op mijn hand zitten en die heb ik heel voorzichtig op de peer in de studioset geveegd. Dat was foto één.'

In het tweeluik zijn twee peren te zien die zo verrot zijn dat ze meteen door zouden moeten naar de GFT-bak. Met mooi strijklicht worden het plotseling bijzondere objecten, die bovendien een maaltijd blijken voor insecten. Op deze manier bevraagt Lukas niet alleen zichzelf maar ook de kijker over de definitie van afval. Want groente- en fruit-

afval bestaat niet

afval kan immers worden gebruikt om groene stroom op te wekken door middel van biogas, en het kan gecomposteerd worden. Koffiedik kan verzameld worden en als voedingsbodem dienen voor het kweken van oesterzwammen. In het verlengde van de vraag wat afval is, rijst ook de vraag hoeveel afval we eigenlijk produceren per individu.

alle beetjes helpen

Lukas: 'Terwijl dit project vorderde, besepte ik steeds meer dat er ongemerkt spullen mijn huis inkwamen. Zeker door de toename van online bestellen is de hoeveelheid verpakkingsmateriaal geëxplodeerd. Al dat opvulmateriaal van online bestellingen spaarde ik op om ook daar weer een foto van te maken.' Bij het beeld met allerlei soorten opvulpapier vertelt Lukas dat 55% van al het gebruikte papier wordt gebruikt voor verpakkingen. Hij pleit ervoor dat we meer gaan letten op hoe materialen gerecycled en hergebruikt kunnen worden. In de tentoonstelling noemt hij ook een paar concrete voorbeelden, zoals PET-flessen die per kleur worden verwerkt tot kleine korrels en zo weer een grondstof zijn voor nieuwe producten.

Vervolgens is daar de vraag aan de fotograaf: wat doe je zelf? Ook daar heeft Lukas een antwoord op. In zijn persoonlijke leven heeft hij zijn watergebruik teruggebracht en eet hij bijna geen vlees meer. Als kunstenaar is hij op onderzoek gegaan om te kijken hoe hij op een duurzame manier zijn vak kan beoefenen. Vandaar dat de foto's voor deze tentoonstelling geprint zijn op papier gemaakt van hennep. In regulier fotopapier wordt vaak plastic verwerkt. Hennep is een plant die snel groeit en weinig water nodig heeft. Het henneppapier is bovendien goed te recyclen. De lijsten maakt Lukas zelf van oude vloerdelen.

Wat hoopt hij dat de kijker van deze tentoonstelling meeneemt? Lukas: 'Wat ik wil meegeven is dat je gaat nadenken over wat jij als individu kunt doen om duurzamer te leven. Mijn boodschap is dat alle kleine beetjes helpen. Als consument kun je meer doen dan je denkt om grote producenten de juiste kant op te sturen. Die bewustwording is het doel van mijn serie.' ●

Nieuwkomers

Thijs – koster | beheerder

Sophie – koster & evenementen

Lineke – pastoraal-diaconaal werker

Een nieuw team, nieuwe bezems vegen schoon. Zo wordt de domineeskamer omgebouwd tot kantoortuin, staat de deur naar het kantoortje bij de ingang wagenwijd open en komt er in de kamer naast de keuken een heuse koffie-corner! En dat is dan alleen het zichtbare.

Thijs (32 jaar)

Thijs is koster. De ene week is het meer werk dan de andere. Hij is er flexibel in. Naast zijn werk zit hij in de gemeenteraad van Uitgeest: fractievoorzitter voor D66. Zijn poes Kiki kijkt samen met Thijs vanuit hun appartement uit over de polder. In Utrecht woont en studeert zijn vriendin. Ze latten dus. Thijs is en beetje een duizendpoot, net wat we nodig hebben: horeca-ervaring, technisch, ervaring in de wereld van de financiën en natuurlijk bestuurlijke ervaring. De collega's hebben inmiddels door dat als ze vragen hebben op ICT-gebied ze beter eerst naar Thijs kunnen gaan voor Joheco ingeschakeld wordt. Het katholieke nest waarin hij is opgegroeid heeft hij ver achter zich gelaten en hij is blij dat het bij de

doopsgezinden echt allemaal anders gaat. 'Je mag hier anders denken, het is vrijzinnig, mensen zijn open naar elkaar en de christelijke waarden, elkaar helpen bijvoorbeeld, dat leeft hier echt.'

Sophie (38 jaar)

Sophie is koster en geeft ook ondersteuning bij evenementen. Sinds een paar weken woont Sophie in een appartement in de Jansstraat, in het gebouw van het voormalige kanton-gerecht. Haar jeugdliefde Bertolt en haar twee witte knuffel-parkieten wonen daar ook. Naast haar werk acteert ze graag. Deze winter kunnen we haar zien in de serie *Moorddossiers* die op Net 5 uitgezonden gaat worden. En er zijn ook al heel wat tv-commercials opgenomen waarin ze een rol heeft.

Sophie organiseert graag van alles. Deze maanden kan ze haar lol op met de Open Monumenten Dagen, Vredes-week, Urban Trail. En er zijn nog veel meer wensen die haar collega's op tafel hebben gelegd. 'Maar niet alles kan', waarschuwt ze direct. Onze actieve gemeente wil veel en Sophie zit als een spin in het web. De historische omgeving ervaart Sophie als een enorme stimulans. 'Het is hier echt als een parel.'

evenementen@doopsgezindhaarlem.nl

Lineke (56 jaar)

Lineke is pastoraal-diaconaal werker. Daarnaast heeft ze haar handen vol aan haar vele hobby's (wandelen, fietsen, zingen). Ze is de moeder van Job (die nog thuis woont) en Vera, echtgenote van Leo en kameraad van

Karen – administratief medewerker

kater Pepijn. Lineke heeft een schat aan ervaringen. We noemen: wijk-verpleegkundige, jeugd- en volwassene zorg, reuma en oncologie, sociaal wijkteam, mensen met een haperend brein enzovoort. Ze is al 56 jaar verbonden met onze kerk. Waar nu de rustruimte is voor de medewerkers van Jansje, precies daar is Lineke geboren. Ze kent veel mensen en wil vooral zichtbaar zijn in de gemeente. Lineke bruist van de ideeën en gaat een en ander bespreken met de diaconessen, in het convent, JWC en waar dat nog meer nuttig en nodig is.

Karen (62 jaar)

Karen is administratief medewerker. Ze besteedt naast haar werk veel tijd aan haar (schoon)kinderen en kleinkinderen. En met haar hobby's als handwerken, lezen en fietsen komt ze de week wel door. Het prachtige West-Friese landschap vindt ze heerlijk. En dan bij thuiskomst knuffelen met kater Dickie. Karen houdt van gestructureerd

Daniel – predikant & jongerenwerker

werken: 'Als ik de structuur snap, dan kan ik er beter mee uit de voeten.' Ze is verbaasd over de grote hoeveelheid vrijwilligers die enthousiast veel tijd aan de kerk besteden. Ze wil ze graag wat ontzorgen. De hoeveelheid commissies en werkgroepen heeft haar eerst wel verbaasd, maar ze ziet hoe dat het werk wel inzichtelijk maakt. Met haar katholieke achtergrond heeft ze eigenlijk niks meer, maar een vergadering beginnen met gebed of een lied is haar niet vreemd.

Daniel (35 jaar)

Daniel is predikant en jongerenwerker. Hij woont sinds 1 oktober in de Frankestraat 20, met heeeel veel planten. Zijn lieveling is de ananasplant. In november gaat hij een week naar 'de nonnen in Vught' om beter Nederlands te leren. Daniel wil zich inzetten voor de groei van de gemeente, jong en ouder, hij kan bruggen bouwen. Hij heeft het naar zijn zin: 'Ik kan hier waarlijk mezelf zijn', zegt hij. ●

door **Willemien Ruygrok**

'je mag hier anders denken, het is vrijzinnig, mensen zijn open naar elkaar en de christelijke waarden, elkaar helpen bijvoorbeeld, dat leeft hier echt'

alle medewerkers

muziek

Dick – organist
Jan-Marten – cantor
Marco – organist
Yu – organist

kosters

Joris
Julie
Klaas
Maan
Sjoerd
Sophie
Thijs – koster | beheerder

ondersteuning

Karen – administratie
Mechteld – archief | bibliotheek
Richard – financiën

convent

Alex – predikant
Daniel – predikant | jongerenwerker
Lineke – pastoraal-diaconaal werker

Duurzaamheidsmarkt

Begin december wordt de binnenstad van Haarlem weer omgetoverd tot één van de grootste en gezelligste kerstmarkten in Nederland.

Van **vrijdag 9 t/m zondag 11 dec** staan ongeveer 300 kramen op en rondom de Grote Markt, klinken de kersthits uit de speakers en loopt er een Dickensorkest door het centrum. Ook treden er diverse koren op in prachtige monumentale locaties, waaronder natuurlijk ook in de Grote Vermaning. Momenteel weten we nog niet welk koor wanneer optreedt. Op vrijdagmiddag treedt waarschijnlijk de sopraan Belinda Vermeer op.

Net als in voorgaande jaren bieden we lokale producenten, zoals van de Buurderij, Appels van Opa, de Oesterzwammerij,

de Wickevoorter Stadsboeren en Potje Toe, een gratis plekje aan in onze fotogalerie op zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur. •

Kom je ook wat kopen? De standhouders geven na afloop een donatie aan Haarlem Mozaïek, de organisatie van en voor vluchtelingen.

onder de loep

Joep Stassen

'Ik kreeg twee kaartjes voor Linnaeushof. Zomaar, gratis.' Ersul is er nog steeds verbaasd over. Ersul komt uit Turkmenistan en is mijn taalmaatje. De kaartjes werden hem aangeboden door een oudere vrouw die op een middag bij hem aan de deur stond. De vrouw stelde zich voor, zij was van de 'Katholieke' kerk. (Ersul spreekt een beetje Duits en dat maakt Nederlands soms lastig). Hij was op z'n hoede geweest. 'Wat zijn de kleine lettertjes?' Ik kijk hem prijzend aan. Hij weet dat ik dol ben op het gebruik van uitdrukkingen. 'Welk addertje zit er onder het gras?' antwoord ik in mijn doorslagende ambitie als taaldocent. Nee, er zat geen enkele verplichting aan vast, had de vrouw gezegd. Ersul was zelf ooit moslim, maar liet het geloof vallen omdat in zijn land religie vooral politiek is volgens hem. 'Ik dook destijds op de Koran als reactie op het communisme. Het was onze manier van actievoeren.'

Dus is Ersul achterdochtig wanneer iemand van een kerk hem wat aanbiedt. Wordt hij nu zondag in de dienst verwacht? Als dat de deal is, koopt hij liever zelf een kaartje.

'De grootste speeltuin van de wereld,' had zijn zoontje hem opgewonden in het oor gefluisterd. Al die tijd had hij achter hem in de gang gestaan en meegeluisterd. Voor hem was het niet zomaar een vrouw van de kerk, maar een afgeant van Sinterklaas. En dat hartje zomer! 'Waarom deelt u kaartjes uit? En aan mij en niet aan de buurman?' Het was hem opgevallen dat de vrouw zijn buurman, een Syriër, had overgeslagen. Zijn voordeurbel klonk net zo luid als zijn eigen bel. Over en weer vergisten hij en de buurman zich vaak en openden ze beiden tegelijk hun voordeur.

Omdat we goed willen doen, had de vrouw geantwoord. Hij laat mij de kaarten zien, als om zeker te zijn dat ze echt zijn en niet toch tickets voor de kerk. Ik bestudeer de toegangsbewijzen. De prijs staat er groot op. Ik zet mijn bril op. De kleine lettertjes zijn onschuldig. 'Safe,' zeg ik onwillekeurig in het Engels. 'Ze wil werkelijk alleen goed doen. Natuurlijk gunt ze jou óók haar geloof, maar ze is oud en wijs genoeg. De inquisitie ligt achter haar.' 'Ook dat is vrijheid,' concludeert Ersul tevreden. Zijn zoontje knikt instemmend – om zijn eigen redenen. •

poëzie is een daad...

Brief aan een jonge dichter

Heb geduld met alles wat onopgelost is
In je hart
En probeer je vragen met liefde te bezien,
Als kamers die gesloten zijn
Of als boeken in een volkomen vreemde taal.
Zoek nog niet naar antwoorden
Die kunnen je nog niet gegeven worden,
Omdat je niet in staat zou zijn ze te leven.
En het gaat er om alleen 'te leven'.
Leef nu de vragen.
Misschien zul je dan geleidelijk,
Zonder het te merken,
Jezelf ooit op een dag,
In het antwoord terugvinden.

Rainer Maria Rilke

door **Lieuwe Koopmans**

Rainer Maria Rilke (1875-1926) was een Duitse dichter en schrijver. Bovendien was Rilke een wijs man. Ik lees dit gedicht als een uitnodiging om te wachten. Om mijzelf de vragen te stellen over het leven; over zin en betekenis, over relaties, over vriendschap, over de wereld en alles wat zich daarin afspeelt. En juist om, anders dan ik gewoon ben, het dan te durven laten bij alleen de vraag. De Griekse filosoof Plato noemt dat 'het vermogen om de identiteit van dingen uit te stellen'. Mooi vind ik dat, identiteit uitstellen. Het wachten met een antwoord te geven. Zodra we het antwoord geven op de vraag, gaat dat antwoord zich immers bevestigen en stolt het tot 'een identiteit'. Dan stop ik met mij te verwonderen. Wanneer ik mij niet meer kan verwonderen, wordt mijn

leefwereld almaar kleiner en vernauwt mijn denken over mijzelf en de ander zich. Het is zoals de wereld om ons heen vorm krijgt. Steeds minder wordt de vraag gehoord, steeds meer laten we deskundigen aan het woord om te duiden, antwoorden te geven en ons gerust te stellen of juist bang te laten maken.

De belofte die dit gedicht in zich draagt is dat wanneer ik het aandurf, ik mij zomaar ineens, zonder het te merken in het antwoord terug zal vinden. Weldadig vind ik dat. Het geeft mij rust. •

Uit: *Brieven aan een jonge dichter*, uitgeverij Balans, 2012, € 15,99

Geef vrede door

Een gezamenlijke lunch met verhalen over vrede. Peter Viktor uit Zuid-Afrika bijvoorbeeld, vertelde zijn verhaal. Een project op school in Pretoria: meisjes kwamen erachter dat ze als ze met elkaar een vuist maken – solidair zijn – ze wel degelijk iets kunnen bereiken. Maak een vuist, laat je niet uit het veld slaan! Wat kreeg hij een bijval. ●

Pieter staat links op de foto hierboven met de vuist die de meisjes maakten.

vredesweek

wel & wee

in memoriam

Renderd Gaaikema

Op donderdag 4 augustus 2022 vond in een overvolle Grote Vermaning de uitvaartdienst plaats van Renderd Gaaikema, oud-predikant van Doopsgezind Haarlem in de periode 1977-1993. Hij overleed thuis in Heemstede na een kort ziekbed op 28 juli jongstleden.

Renderd was – zoals bleek uit de grote opkomst bij de uitvaart – een dierbaar mens. De kaart zei het zo treffend. Hij was: 'vrijzinnig en eigenzinnig, verbindend en warm.' Hij was authentiek, een mens dicht bij zichzelf en dicht bij de ander. Maar bovenal was Renderd de echtgenoot van Grietje. Zij hielden van elkaar en deelden een leven lang lief en leed. In de kerkdienst bij zijn afscheid werd het verhaal gelezen dat traditioneel bekend staat als het verhaal van de ongelovige Tomas. Renderd voelde zich verbonden met de figuur van Tomas, een mens die geen genoegen neemt met goedkope oplossingen en snelle antwoorden. Renderd zocht naar wat waar was, waarachtig, de dingen achter de dingen. Hij was meer een mens van vragen dan van antwoorden. En steeds opnieuw was hij oprecht nieuwsgierig naar wat de ander dacht en vond.

Het is juist deze nieuwsgierigheid geweest die hem tot de theologie bracht. Iets wat voor een Groninger boerenzoon misschien niet meteen voor de hand lag. Maar hij genoot van het ambachtelijke van het werk. In het pastoraat was hij een goede luisteraar, in zijn preken stond hij dicht bij mensen. Hij zocht het in het alledaagse en het aardse. Je moest de dingen niet groter maken dan ze waren. Hij had een open opstelling. We gedenken Renderd met eerbied. Dankbaar voor alles wat hij aan de gemeente geschonken heeft en voor wie hij was. We wensen Grietje en de kinderen Menno, Lies en Han en de kleinkinderen licht en kracht toe in deze tijd. Zijn gedachtenis zij tot zegen. ●

Alex Noord

column

verhaal | taal

Bart Stobbelaar

mens (Genesis 1:26-27)

Een tekst, in dit geval een bijbeltekst, is geen laatste waarheid, eerder een eerste waarheid. De tekst, welke tekst dan ook, verkrijgt betekenis en zin door het lezen van de tekst en het interpreteren van die tekst. Elke tekst of verhaal is ooit geformuleerd, doorverteld of op schrift gesteld. De verteller of schrijver neemt daarin zijn tijd, geschiedenis en eigen ervaring mee. Die tekst staat, maar is geen dictaat, eerder een uitnodiging om ermee in gesprek te gaan. Ofwel, te zoeken naar de betekenis van het geschrevene in de eigen tijd en omstandigheden. Je bent dus als het ware allereerst in gesprek met de tekst, vervolgens met elkaar en ten derde misschien met gesprekspartners uit een andere cultuur. Uiteraard schuilt er altijd het gevaar de tekst te laten buikspreken, lezen wat je wil horen. Echter de tekst is leidend, de eerste waarheid wordt dan weer laatste waarheid.

Dat alles is nodig om het nieuwe thema te introduceren van de gespreksgroep TEE (de met de Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse theologische opleiding verbonden groep): *inclusieve samenleving*. Vragen rond uitsluiting van groepen en enkelingen spelen daarin een rol, variërend van vreemde delingen, buitenstaanders vanwege handicaps, tegenstanders, huiselijk geweld en vooral ook vragen rond gender. Vooral het thema gender vraagt zowel extra aandacht als voorzichtigheid vanwege juridisch

verbod in sommige landen dit aan de orde te stellen. Zorgvuldig lezen, gesprek en weer terugkoppelen naar de tekst zal de mogelijkheid moeten geven een en ander toch bespreekbaar te maken.

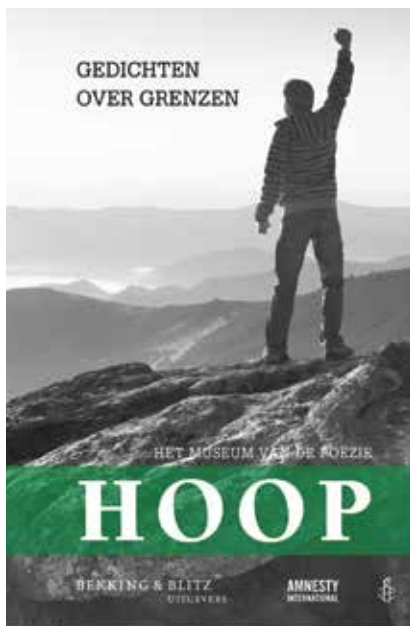
Het begint al meteen spannend in Genesis 1:26-27.

God zegt: *laat ons de mens scheppen naar ons beeld en onze gelijkenis. En God scheidt de mens naar zijn beeld, naar het beeld van God scheidt hij deze, manlijk en vrouwlijk scheidt hij deze.*

Het gaat dan met name om het woord 'mens', in het Hebreeuws staat er het woord 'adam'. Wie is de eerste mens, ongetwijfeld een soort quizzvraag? Adam de eerste mens? Je voelt de problemen dan al opduiken. Adam, de eerste mens op de eerste plaats en de rest laat zich dan raden! In het Engels wordt het vertaald als o.a. *humankind*, mensheid. Mens als generieke term, een soortnaam. En net als andere soorten bestaat die uit manlijk en vrouwlijk. Let wel niet mannen en vrouwen, maar manlijk en vrouwlijk. En daarin is deze beeld van God.

De mens is niet God, maar representeert God wel, de mens als afbeelding van de Eeuwige. Die gedachte zal als basis fungeren in het hele menselijk bestaan. In feite kun je zeggen: 'adam', de enkele persoon is exclusief, mens is inclusief. ●

thuis tips

dichtbundel & website

In een thuis tip iets schrijven over een verhalen- of dichtbundel is eigenlijk een onmogelijke taak. Maar de dichtbundel *Hoop, gedichten over grenzen*, vond ik zo bij ons passen dat ik een poging waag...

Helaas, het lukt me niet, maar ik heb er toch een leuke thuis tip voor jullie aan overgehouden. De bundel is uitgegeven door Amnesty International bij uitgeverij Bekking & Blitz. En daar vind je een schat aan geweldige boeken, kaarten, posters, blocnotes, schriften en wat niet al. Van Dick Bruna, Fiep Westendorp, Escher, Mondriaan enzovoort. Het ziet er allemaal heel verzorgd uit en duur is het niet. Bijvoorbeeld een set van 10 dubbele kaarten met envelop voor € 9,99.

Ze proberen zo min mogelijk plastic, afval en schadelijke materialen in hun producten te verwerken. Als voorbeeld: het verkoopteam rijdt elektrisch. Op die manier dragen ze hun steentje bij aan een schone en duurzame wereld. Dat vinden ze belangrijk. Zoals ergens op hun website staat: 'echte kunst vind je namelijk in een schone, gezonde wereld!'

Hoop, Gedichten over grenzen, Amnesty International, uitgeverij Bekking & Blitz, € 9,95
Willemien Ruygrok

levenskracht & heilige geesten

Raoul de Jong krijgt op zijn 28e voor het eerst in zijn leven contact met zijn Surinaamse vader, met hulp van God, de God van zijn vader. Zelf ervaart hij dat er iets is wat hem

helpt, een kracht waar hij geen naam voor heeft. Later waarschuwt zijn vader hem voor de slechte dingen die zijn Surinaamse voorouders hebben gedaan. Net als hun voorouders in Afrika aanbadden zij natuurgeesten. Een van de voorvaders was wintipriester, een medicijnman die zichzelf kon veranderen in een jaguar, met erfelijke krachten die worden doorgegeven van vader op zoon.

Het boek is een spannend verslag van Raouls zoektocht in Suriname naar zijn voorouders, die jaguarman, naar de krachten die de slaaf maakten hielp hun verschrikkelijk lot te doorstaan. De missionarissen worden niet gespaard. Als je het uit hebt wil je direct opnieuw beginnen!

Raoul de Jong, *Jaguarman – mijn vader, zijn vader en andere Surinaamse helden*, 2020, uitgeverij De Bezige Bij, € 23,99
Jet van Vrede

van Witteman naar Blok

'Weg is weg', zei Paul Witteman toen hij in juli aankondigde dat hij stopt met 'Podium Witteman'. Ik keek en luisterde bijna altijd, zo op zondag aan het eind van de middag. Gelukkig is daar nu Dieuwertje Blok, net als Witteman een Haarlemse mug. Het programma heet nu 'Podium Klassiek' en is er iedere zondag om 18.15 uur op NPO2. Genieten. ●

Willemien Ruygrok

Heb je ook een leuke thuis tip?
Stuur het naar:
redactie@doopsgezindhaarlem.nl

colofon

Doopsgezind Haarlem is een tweemaandelijks uitgave van de Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem
redactie Anke van der Meer, Willemien Ruygrok & Jet van Vrede
druk Drukkerij Torendruk, Nijkerk
oplage 800

foto's Anke van der Meer, tenzij anders vermeld

ontwerp & opmaak Susan de Loor, Kantoordoor Haarlem
Het volgende nummer verschijnt op 4 dec. Kopij uiterlijk 1 nov. zenden aan redactie@doopsgezindhaarlem.nl of aan Doopsgezind Haarlem, Frankestraat 24, 2011 HV Haarlem, 023 532 18 83.

Een vrijwillige bijdrage voor Doopsgezind Haarlem is welkom op rekeningnummer NL82 ABNA 05 61 23 48 76 t.n.v. de Verenigde Doopsgezinde Gemeente te Haarlem, o.v.v. 'Doopsgezind Haarlem'.

© Doopsgezind Haarlem 2022